

Školní preventivní strategie na rok 2013 – 2018

ZŠ Žákovská, Havířov - Město

1.1. Vnitřní zdroje pro tvorbu ŠPS

1.1.1. Charakteristika školy

Naše škola se nachází v centru města. V současné době školu navštěvuje 417 žáků. V posledních letech prošla naše škola částečnou rekonstrukcí. Je součástí nově postavené sportovní haly. V průběhu rekonstrukce byla vytvořena datová síť ve všech učebnách, byla rozšířena užitná kapacita počítačových učeben, v odborných učebnách přibyly interaktivní tabule s moderními technickými doplňky. Třidy byly vybaveny novým nábytkem.

V současné době se pedagogové zapojili do projektu EU Peníze do škol. Díky účasti v tomto projektu rozšíříme vybavení učeben o moderní interaktivní a audiovizuální techniku. Za využití finančních prostředků projektu budeme moci také aktivně zkvalitňovat výuku formou přípravy digitálních výukových a názorných materiálů pro naše žáky.

1.1.2. Vnitřní informační zdroje školy

- odborná a metodická literatura (knihovna prevence, knihovna VP)
- videoprogramy a výukové programy
- www stránky školy
- školní rozhlas, nástěnky prevence
- dotazníková šetření, mapa školy

1.2. Vnější zdroje pro tvorbu ŠPS

- **Webové stránky MŠMT, MVČR, Krajského úřadu v Ostravě, PPP v Havířově, Karviné**
- **Informační zdroje** (internet, periodika, odborná literatura)
- **Metodická pomoc** – PPP v Havířově, Karviné
- **Odborná pomoc** – PPP v Havířově, Městská policie, občanské sdružení ZIP, internetové poradenství pro pedagogy

1.3. Vymezení pojmu primární prevence na naší škole

Preventivní výchovně vzdělávací působení je neoddelitelnou součástí výuky na základních školách.

Systém pracovních aktivit na naší škole je postaven na principu osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, získávání znalostí a rozvoji dovedností, které vedou u dětí a mládeže k odmítání sebedestruktivního chování, projevů agresivity, rasismu, xenofobie a jiných forem nesnášenlivosti ve vztahu k odlišnostem mezi lidmi a k dodržování zákonných norem.

1.4. Cíle školní preventivní strategie

1.4.1. Dlouhodobé cíle

- Budování příznivého psychosociálního klimatu ve škole
- Budování bezpečného prostoru ve škole
- Podpora všestranného rozvoje žáka
- Zapojení všech pedagogů do plnění ŠPS
- Zdravý životní styl / pedagogové příkladem /
- Posílení účasti žáků na běhu školy

1.4.2. Střednědobé cíle

- Zvýšit informovanost o ŠPS, podpora volnočasových aktivit
- Výchova a rozvoj ke zdravému životnímu stylu
- Rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- Prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem, žákem a rodičem
- Každodenní práce s třídními kolektivy – zkvalitnění obsahu třídnických hodin

1.4.3. Krátkodobé cíle

- Kladení důrazu na spolupráci rodičů a školy
- Kladení důrazu na informovanost rodičů, žáků i pedagogů
- Soustředěnost na včasnou diagnostiku SPJ v třídních kolektivech
- Zaměření na včasné odhalování specifických poruch učení a jiných postižení
- Včasné řešení problémů

1.4.4. Prostředky k dosažení stanovených cílů vzhledem k cílovým skupinám

Žáci

- Realizace preventivních programů
- Začlenění témat spojených s prevencí SPJ do výuky
- Zařazení témat spojených s prevencí SPJ do programu třídnických hodin
- Činnost školního preventivního týmu (SP, ŠMP, VP)
- Nástěnka primární prevence
- Aktivní přístup a podpora ze strany vedení školy
- Spolupráce pedagogů s vedením školy, ŠMP a VP při řešení problémových situací
- Spolupráce školního preventivního týmu při řešení výskytu SPJ
- Monitorování vztahů ve třídách
- Zajištění dozoru v méně frekventovaných částech školy
- Školní parlament

- Informovanost žáků o činnosti ŠMP, VP
- Dotazníková šetření

Rodiče

- Činnost školního preventivního týmu (dále jen ŠPT) a informovanost o jeho funkci a činnosti
- Předávání aktuálních informací na třídních schůzkách
- Informace na webu školy
- Řešení problémů ve spolupráci s třídním učitelem, ŠMP, VP, vedením školy (dle potřeby)
- Nástěnka prevence
- Konzultační hodiny ŠMP, VP

Pedagogové

- Seznámení vedení školy a pedagogů s ŠPS, MPP, Strategií proti šikanování
- Volně přístupný manuál k řešení krizových situací (ve sborovně a na ploše v PC)
- Poradenská činnost ŠMP, VP
- Knihovna prevence
- Vzdělávací akce
- Spolupráce se ŠPT při řešení problémových situací
- Předávání aktuálních informací
- Nástěnka prevence, dotazníková šetření, mapa školy
- Školní parlament

1.5. Základní kompetence, dovednosti a postoje, které jsou rozvíjeny v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu

- **Zvyšování sociální kompetence** – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- **Posilování komunikačních dovedností** – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní stres, neúspěch, kritiku
- **Vytváření pozitivního psychosociálního klimatu** – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu, nejistoty
- **Formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám** – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat styl rodiny i působení vrstevníků.

1.6. Metody a formy školní práce k osvojení preventivních ochranných kompetencí

Jednotlivá preventivní témata, která vedou k osvojení preventivních ochranných kompetencí, jsou zapracována do školního vzdělávacího programu a tím také do vzdělávacího procesu. Ve vyučování jsou pak žákům předkládána různými formami:

- **Projektové vyučování** (na úrovni třídy nebo skupin je vytvářen společný projekt k danému tématu)
- **Integrované tematické vyučování**
- **Prožitkové formy vyučování** (prožitkové učení je nejlépe přijímaným a také nejefektivnějším způsobem učení pro žáky, je založeno na možnosti aktivní účasti v modelových situacích, na utváření postojů a názorů v závislosti na osobním prožitku)
- **Kooperativní vyučování s co největší aktivní účastí žáků**, při využití kritického myšlení, samostatné učební práce a svobodné tvůrčí práce žáků (umožňuje přímou zkušenost, komunikaci a kooperaci)

Významné postavení v oblasti prevence má **rozvoj sociálních kompetencí**. Zde se předpokládá funkční využití poznatků a vědomostí obsažených v jednotlivých vzdělávacích oblastech a různých školních aktivitách, stejně jako využívání zkušeností žáků ze života v rodině a společnosti. Osvojení sociálních kompetencí vyžaduje využití interaktivních metod.

Na prvním stupni jsou sociální kompetence žáků rozvíjeny například prostřednictvím komunitního kruhu, který umožňuje pro všechny účastníky rovnou příležitost pro diskusi, komunikaci, řešení problémů a konfliktů.

Na druhém stupni je využíváno také simulačních her (jak bych se já choval ve fiktivních situacích – prožitkové formy), relaxačních technik, brainstormingu, diskuse, hraní rolí, nácviku verbální a nonverbální komunikace a dalších metod.

1.7. Zapracování témat prevence do vzdělávacího procesu

Obecně je možno konkrétní témata prevence uplatnit v jakémkoliv vyučovacím předmětu. Lze je řadit do různých částí osnov a učebních plánů.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- **Oblast zdravého životního stylu** – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohybové aktivity
- **Oblast společenskovední** – formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence
- **Oblast přírodovědná** – biologie člověka, fyziologie, chemie
- **Oblast rodinné výchovy a výchovy občanské**
- **Oblast sociálně právní** – právní aspekty patologických jevů, postoj společnosti k společensky nežádoucím jevům, práva dítěte apod.

Témata spojená s prevencí sociálně patologických jevů jsou nejčastěji obsažena v těchto vyučovacích předmětech:

Občanská výchova, rodinná výchova, výchova ke zdraví, přírodověda, přírodopis, zeměpis, chemie, tělesná výchova, osobnostní a sociální výchova.

Prevence SPJ je součástí platného ŠVP.

1.7.1. Předpokládané výstupy v oblasti prevence

1. – 3. ročník

- žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu
- jsou seznámeni s jednoduchými způsoby odmítání návykových látek
- uvědomují si hodnotu zdraví a nevýhody špatného životního stavu
- mají povědomost o tom, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu

4. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako o základní lidské hodnotě
- jsou jim známy činnosti, které je vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- pojmenovávají různé typy závislostí
- uvědomují si zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- na úrovni odpovídající věku se orientují v zákonech omezujících kouření, požívání alkoholu
- jsou obeznamenováni s možností využití služeb poskytujících poradenskou pomoc
- pojmenovávají projevy lidské nesnášenlivosti
- získávají informace o tom, na koho se obrátit v případě, že někdo ubližuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých je protiprávní
- orientují se v základních způsobech odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci si uvědomují význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl
- jsou vedeni k respektování odlišných názorů či zájmů lidí a odlišných způsobů jejich chování a myšlení, jsou vedeni k toleranci k menšinám, národnostním a náboženským skupinám
- jsou seznamováni s vhodnými způsoby řešení neshod se spolužáky nenásilným způsobem a uplatňují je v praxi
- uvědomují si, jaké chování je vhodné a jaké nevhodné v různých situacích
- spolupracují ve skupině a snaží se přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- chápou zdraví v širších souvislostech
- hodnotí vhodné a nevhodné zdravotní návyky, dokážou vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- uvědomují si pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- jsou schopni diskutovat o rizicích užívání drog a jiných návykových látek,
- přiměřeně věku diskutují o různých typech závislostí
- jsou informováni o dalších projevech rizikového chování, jako jsou šikana, kyberšikana apod.
- jsou informováni o tom, jak bezpečně pracovat s internetem
- jsou informováni o nabídce organizací, které zprostředkovávají odbornou pomoc
- zaujímají osobní postoje k tématům SPJ prezentovaným v médiích (brutalita, rasismus, xenofobie apod.)

1.7.2. Zařazení témat SPJ do výuky

1. stupeň

Témata prevence SPJ jsou do výuky zařazována především v předmětech – prvouka, přírodopis, vlastivěda.

1. ročník

- správné chování ke spolužákům a dospělým lidem, základní hygienické návyky
- dopravní výchova – znalost značek, správné přecházení vozovky, dopravní kázeň
- zdravá výživa
- seznámení se škodlivostí užívání návykových látek – kouření, alkohol
- hygienické návyky, otužování, sportování, správná výživa
- posilování, pevná vůle, vedení ke zdravému režimu dne, důležitá telefonní čísla

- pracovní návyky, zodpovědný přístup k práci
- posilování rodinných vztahů, kladný vztah ke zvířatům
- bezpečnost a zdraví na turistických a školních výletech, bezpečnost při letních aktivitách

2. ročník

- dopravní výchova, bezpečné chování k neznámým lidem, upevnění znalostí důležitých telefonních čísel
- vztah k přírodě, náměty na správné využití volného času
- práva a povinnosti dětí, seznámení se škodlivostí užívání návykových látek
- hygienické návyky, otužování, sportování, správná výživa
- osobní hygiena a hygiena prostředí, správná náplň volného času, důležitá telefonní čísla
- zásady správného stolování, kultura prostředí a projevu
- životní prostředí
- správné pracovní návyky, zodpovědný přístup k práci, dopravní kázeň
- posilování rodinných vztahů, kladný vztah k přírodě
- bezpečnost a zdraví na turistických a školních výletech, bezpečnost při letních aktivitách

3. ročník

- chování ve škole mezi dětmi
- hygienické návyky, otužování, sportování, správná výživa
- péče o své zdraví, zodpovědné chování při volnočasových aktivitách
- osobní hygiena, stravovací návyky
- životní prostředí
- bezpečnost a zdraví na turistických a školních výletech, bezpečnost při letních aktivitách

4. – 5. ročník

- chování ve škole mezi dětmi, posilování národní identity
- zdravá výživa, péče o zdraví
- posilování týmové práce, dodržování zásad při práci v týmu
- multikulturní výchovy
- životní prostředí, vzájemná pomoc při přírodních katastrofách
- posilování rodinných vazeb
- bezpečnost a zdraví na turistických a školních výletech, bezpečnost při letních aktivitách

2. stupeň

6. ročník

Výchova ke zdraví

- osobní bezpečí, důležitá telefonní čísla, šikana, sexuální zneužívání, krizové situace v rodině (hádky, rozvod, apod.)
- závislosti (tabáková, alkoholová)

Zeměpis

- rasy, národy – rasismus a xenofobie, diskriminace, multikulturalita (náboženství, národy, kulturní oblasti světa)
- globalizace – rizika dnešní společnosti, pěstování a šíření drog, manipulace s lidmi, násilí, konflikty, propojení světa (internet, televize, telefon..)
- mezinárodní spolupráce

Přírodopis

- infekční choroby a pohlavně přenosné nemoci
- zdraví

IKT

- bezpečný internet

7. ročník

Výchova ke zdraví

- šikana, krádeže, rizikové chování mládeže

Matematika

- promile a procenta – škodlivost alkoholu

Zeměpis

- oblasti světa – rasismus, xenofobie, hnutí směřující k potlačování lidských práv a svobod, multikulturní výchova, způsob života v jednotlivých oblastech světa, tolerance odlišností, terorismus a násilí
- oblasti světa – rizika a výhody dnešní společnosti
- oblasti světa – zdravotní rizika, drogy, nakažlivé a pohlavně přenosné nemoci, špatné hygienické podmínky
- oblasti světa – zneužívání dětské práce, vykořisťování, diskriminace

Přírodopis

- jedovaté rostliny s omamnými účinky – prevence závislostí a poškození zdraví

8. ročník

Výchova ke zdraví

- zneužívání návykových látek
- osobní bezpečí
- konzumní způsob života
- předčasný pohlavní život
- diskriminace

Občanská výchova

- dospívání – užívání návykových látek a jejich škodlivost, závislosti
- smysl života – krádeže, útěky z domova, gamblerství, prostituce
- dospívání – pohlavní život, pohlavní nemoci, vliv party
- člověk hledající svůj svět – zdravý životní styl
- člověk a předpoklady soužití – individualismus, kolektivismus, xenofobie a rasismus
- člověk a společenství – neverbální komunikace
- jak nás vidí ostatní – signály v chování

Chemie

- deriváty uhlovodíků – návykové látky
- trávicí soustava a výživa – zdravý životní styl

Zeměpis

- Evropa – multikulturní výchova, rasismus, xenofobie, nacionalismus, diskriminace, zdravý životní styl (skandinávské země), konzumní způsob života (Velká Británie apod.), terorismus a násilí, potlačování lidských práv a svobod
- socioekonomický zeměpis – multikulturní výchova, výhody a nevýhody dnešního světa, spolupráce

Přírodopis

- biologie člověka – zdravý životní styl, návykové látky, rizikové sexuální chování, přenos nakažlivých a pohlavně přenosných chorob, návykové látky a jejich vliv na organismus, vliv pohybu na fyzickou a psychickou kondici, duševní hygiena, relaxace

9. ročník

- ročníkový projekt „Zdravý versus likvidační způsob života“
- návykové látky, pohlavní nemoci, rodina
- výživa (anorexie a bulimie)
- šikana, diskriminace, soužití kultur

Dějepis

- mezi dvěma válkami – první Československá republika (národnostní menšiny)
- Evropa po r. 1945 – osud menšin, rasismus, xenofobie
- komunismus a fašismus – diskriminace, rasismus a nacionalismus
- nástup nacismu v Německu, II. Sv. válka, holocaust, život v protektorátu – perzekuce Romů, šikana, násilí

Chemie

- deriváty uhlovodíků – drogy
- trávicí soustava – zdravý životní styl

Zeměpis

- Česká republika – multikulturní výchova, tolerance k odlišnostem, rasismus a xenofobie

Zpracovala: Mgr. Daniela Navrátilová